

AFRI

Van Jutta Chorus verschenen ook

*In de ban van Fortuyn. Reconstructie van een politieke
aardschok* (2002) met Menno de Galan

De martelaren. Onder de vijanden van Theo van Gogh
met Ahmet Olgun. Bundeling van *In godsnaam* (2005)
en *Broeders* (2014)

Beatrix. Dwars door alle weerstand heen (2013)

Alma's dochters. Vijf levens in de schaduw (2022)

AFRI

LEVEN IN EEN MIGRANTENWIJK

JUTTA CHORUS

UITGEVERIJ PLUIM
AMSTERDAM/ANTWERPEN

De auteur ontving voor het schrijven van dit boek een beurs van het Fonds Bijzondere Journalistieke Projecten en van de Stichting Democratie en Media.

FONDS Bijzondere
JOURNALISTIEKE PROJECTEN

Vijfde druk, mei 2024

© 2009, 2024 Jutta Chorus
Auteursfoto Tessa Posthuma de Boer
Omslagontwerp Nanja Toebak
Omslagbeeld Otto Snoek
Typografie binnenwerk Perfect Service
Productiebegeleiding Tim Beijer
Drukkerij Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 933 3952 1

NUR 740

www.uitgeverijpluim.nl

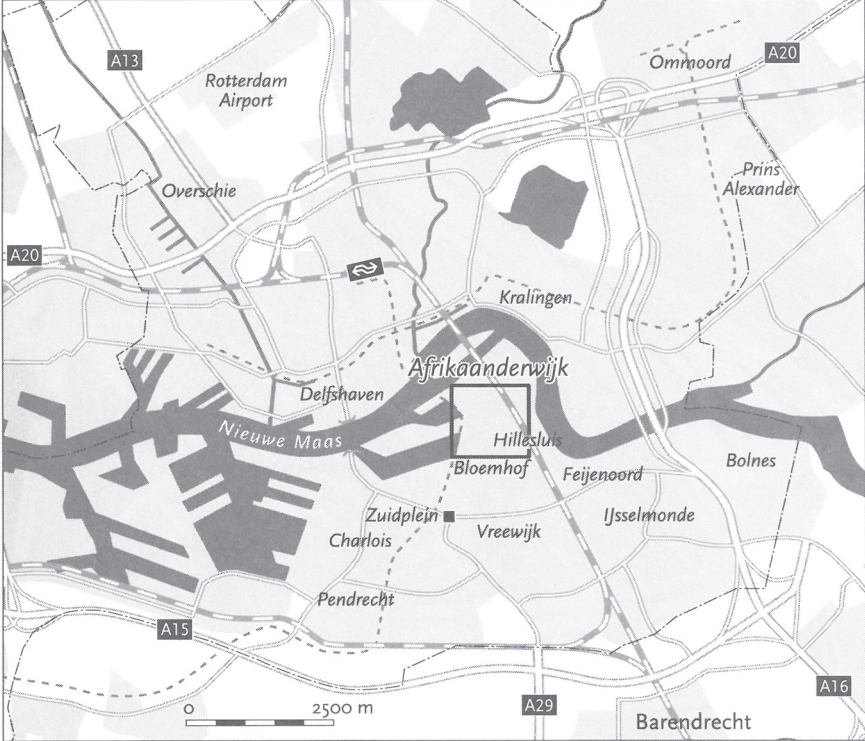

INHOUD

Dramatis personae 9

1. De slag om Plein 3 13
2. Beterschap 30
Familie Soyçiçek
3. Stille politie 51
Familie Van Rooijen
4. Waarom Mehem Ab heet 73
Familie Ghelali
5. Rassenrellen 96
6. Trudi 115
Familie Soyçiçek
7. Apartheid 130
Familie Ghelali
8. Afri-power 150
9. Melkkinderen 176
Familie Soyçiçek

10. Pak je kans 195
 11. Boren in hard hout 202
 12. De zalige 229
Familie Van Rooijen
 13. Sprookjeshuwelijk 247
 14. Homo 267
 15. Arakli 272
Familie Soyçiçek
 16. Ramadan 291
Familie Soyçiçek
 17. De wassing 307
Familie Soyçiçek
 18. Het vreugdevuur 323
-
- Woord van dank 341
- Nawoord 345
- Literatuur 351

Rotterdam

De Afrikaanderwijk

DRAMATIS PERSONAE

Familie Soyçiçek

Asiye: geboren in 1944. Voegde zich in 1991, vanuit Arakli aan de Zwarte Zee, bij haar man Mehmet in Nederland. Weduwe, moeder van zes kinderen. Sterke boerenvrouw die desondanks veel besluiten voor haar kinderen nam waar ze later spijt van kreeg.

Osman: kleinzoon van Mehmet en Asiye. Kwam op zijn derde uit Arakli naar Nederland. Was lid van de bende van Plein 3 en drugsdealer. Kreeg in december 2006 van zijn familie een snackbar in de Afrikaanderwijk om zijn leven te kunnen beteren.

Mustafa: oudste zoon van Mehmet en Asiye. De Turkse staat manipuleerde de burgerlijke stand zodat hij, geboren in 1958, in 1976 als minderjarige met zijn vader naar Nederland kon gaan. Later verliet hij onder druk van zijn ouders zijn Nederlandse geliefde en hun dochter Filiz.

Fadime: oudste dochter van Mehmet en Asiye, bleef in Turkije achter toen de familie emigreerde. Trouwde op haar veertiende, werd mishandeld en stuurde haar man weg. Ze gaf haar oudste

zoon mee aan haar ouders voor een betere toekomst in Nederland.

Hulya: dochter van Mehmet en Asiye. Kwam in 1989 met haar man naar Nederland om haar zieke vader te verzorgen. Was zo ongelukkig in de Afrikaanderwijk dat ze haar moeder dreigde: 'Als jullie niet komen, spring ik voor de trein.' Ze is kinderloos gebleven, tot haar grote verdriet.

Zeynep: jongste dochter van Mehmet en Asiye. Temperamentvolle alleenstaande moeder. De enige zus zonder hoofddoek. Onderhoudt haar gezin van een bijstandsuitkering. Raakt nogal eens verzeild in ruzies, waarna haar familie te hulp schiet.

Familie Van Rooijen

Marian: geboren in 1951 als oudste van acht kinderen in de Herman Costerstraat en is haar hele leven in de Afrikaanderwijk blijven wonen. Door een mislukte maagverkleining raakte ze aan huis gekluisterd en begon zich met de buurt te bemoeien. Het leverde haar de eretitel 'moeder van de wijk' op.

Leo: net als Marian geboren en getogen in de Afrikaanderwijk. Ze leerden elkaar kennen in de drumband, trouwden en kregen twee zoons. Leo werkte zijn hele leven als stempelmaker bij een ambachtelijk bedrijf. Kan het moeilijk verkroppen dat Afri van een witte arbeiderswijk is veranderd in een voor hem ongrijpbare migrantenwijk.

Familie Ghelali

Mohammed: was boer in de provincie Al Hoceima, Marokko, voordat hij in 1968 een huurhuis in de Afrikaanderwijk betrok en bulldozerchauffeur werd. Hij liet zijn twee vrouwen overkomen, alleen de moeder van zijn tien kinderen bleef. Van zijn spaargeld liet hij een huis bouwen in zijn geboortedorp. Eind jaren tachtig werd hij afgekeurd vanwege een versleten rug.

Khadija: tweede vrouw van Mohammed, moeder van tien kinderen, onder wie Mehem, hun tweede zoon. Voegde zich in 1978 met zijn eerste vrouw bij haar man op een bovenhuis in de Afrikaanderwijk. Ze komt zelden in haar eentje buiten, omdat haar man dat niet prettig vindt.

Mehem: zoon van Mohammed en Khadija. Geboren in 1976 in Al Hoceima, opgegroeid in de Afrikaanderwijk. Met zijn oudere broer Mohammed en een groepje leergierige vrienden van Marokkaanse en Turkse afkomst fietste hij elke dag naar school, vastbesloten om Nederlander te worden. Mehem studeerde bouwkunde en werkt bij een woningbouwcorporatie. Samen met zijn Nederlandse vriendin kreeg hij een zoon.

Moes Eaisaoui: jeugdviend en schoolkameraad van Mehem. Net als hij hoogopgeleid. Werkt als accountmanager private banking bij een bank en is tevens eigenaar van visrestaurant Moby Dick aan de Paul Krugerstraat. Moes is getrouwd met een Nederlandse vrouw en heeft drie dochters.

De gezagsdragers

Lianne Verheul: wijkagent Afrikaanderwijk, gestationeerd op bureau Maashaven. Brigadier en daarmee gerespecteerd door de straatjongens van de Afrikaanderwijk, die niet naar een agent luisteren met minder dan vier strepen op de mouw. Haar adagium luidt: 'Ik opereer niet op macht. Ik ben niet beter dan zij.' Lianne Verheul rekende af met de Plein 3-bende door de leden hinderlijk te volgen bij alles wat zij deden.

Edwin Rietveld: collega-wijkagent van Lianne Verheul, net als zij brigadier. Samen kennen zij alle bewoners van de wijk bij naam en vaak bij telefoonnummer. Hun aanwezigheid heeft daardoor een ontspannend effect. Op bureau Maashaven hangt een hitparade van drugsdealers en andere delinquenten. Na heftige confrontaties rookt Edwin op de parkeerplaats achter het bureau een 'opluchtingspeuk'.

Nadia Barquioua: geboren in 1981 in Enschede, dochter van Marokkaanse ouders. Onverschrokken coördinator van de jeugdwerkers van jongeren centrum Plein 3 aan het Afrikaanderplein, voormalig thuishonk van een drugsbende. In samenwerking met de politie is de bende ontmanteld. Criminelen zijn er niet langer welkom.

Robbert Baruch: deelraadbestuurder van de Rotterdamse deelgemeente Feijenoord waar de Afrikaanderwijk onder valt. Praktiserend jood, politicoloog en lid van de PvdA. Verantwoordelijk voor de integratie in de wijk, strijdt tegen slechte renovatie en verzakte riolen. 'Slechte huizen werken slecht gedrag in de hand.'

1

DE SLAG OM PLEIN 3

Om tien uur 's ochtends staan vier Turkse jongens bij bakkerij Fez in de Paul Krugerstraat. De azuurblauwe hoofddoek van de verkoopster schittert in de zon. De jongens wijzen naar de witte broodjes en de croissants. Ze pakken een flesje AA uit de koelkast, rekenen af en steken het Afrikaanderplein over naar jongeren centrum Plein 3.

Een magere jongen met een strak jackje en een band in zijn lange bruine haar torent boven de anderen uit. Hij bepaalt wat er gebeurt, dat kun je zo zien. Zijn bruine ogen zijn donker omrand en zijn mond is een streep. Als hij lacht, lacht hij om zijn eigen grove opmerkingen. 'Wat dachten jullie,' roept hij. 'Gaat die hoer van Plein 3 ons een reisje naar Spanje geven of niet?'

De drie andere jongens, die een paar jaar jonger zijn, kijken de magere aan. Bewonderend, maar met argusogen. Begrijpen ze wel wat hij bedoelt? Dan steken ze de zakjes van de bakker omhoog en joelen. 'We pakken haar,' roept een gedrongen jongen met een brede lach overmoedig. 'Plein 3 is niks meer,' zegt een kleine dikke tegen mij, alsof hij een rechtvaardiging zoekt. 'Er zitten daar alleen maar Marokkaanse jongerenwerkers, geen Turken.'

Ongeveer zestig Turkse en een paar Marokkaanse jongens tussen de vijftien en drieëntwintig jaar namen de afgelopen vijf

jaar bezit van Plein 3 in de Afrikaanderwijk. De politie, de deelgemeente Feijenoord en de directie van de peuterspeelzaal die ernaast zit, oefenden druk uit op de jongerenwerkers om de jongens vooral binnen te laten en zo de rust op straat te handhaven. Ze hoopten dat de jongens zo tot bedaren zouden komen, maar binnen de muren van het jongerencentrum namen ze de leiding over. Ze blowen, drinken, verkopen drugs en ze terroriseren de leiding. De jongerenwerkers spreken van de bende van Plein 3.

In het voorjaar van 2006 neem ik me voor om de mores te onderzoeken van de Turken en de Marokkanen die in de Afrikaanderwijk wonen, de oudste migrantenwijk van Nederland. Een paar maanden daarvoor staken boze jongeren uit de banlieues van Parijs drie weken lang duizenden auto's in brand. Ze hadden hun school niet afgemaakt, ze waren werkloos, ze voelden zich opgesloten in hun buitenwijken. Scholen, sporthallen, politiebureaus, een kerk en een moskee gingen in vlammen op. Brandweermannen die kwamen blussen werden aangevallen. De Franse regering riep de noodtoestand uit.

Zou zo'n opstand uit kunnen breken in een Nederlandse achterstandswijk? In de Afrikaanderwijk heeft 84 procent van de bewoners een migratieachtergrond. Een kwart van de beroepsbevolking leeft van een uitkering, een kwart van de volwassenen is werkzoekend. Hoe brengen de gezinnen die hier wonen hun dagen door? Zijn de vrouwen gelukkig? Wat denken hun zoons die overdag en 's avonds op straat leven? Ik fiets aan het einde van de dag de wijk weer uit naar het station, maar zij blijven. Ze wonen niet in Nederland en niet eens in Rotterdam, ze wonen in de Afrikaanderwijk. En ze komen er zelden uit.

Ik wil weten hoe het is om in deze wijk hangjongere te zijn of een Nederlandse of Turkse vrouw, bejaarde, politieagent, bestuurder of hulpverlener. Heeft de verkleuring van de wijk het leven van de bewoners veranderd? En zijn de Turken en Ma-

rokkanen deel uit gaan maken van Nederland? Daarom ga ik op zoek naar drie families, die mij gedurende anderhalf jaar op willen nemen in hun wijk, hun huizen, hun leven. Een Turkse, een Marokkaanse en een Nederlandse familie, vertegenwoordigers van de drie grootste bevolkingsgroepen in de wijk.

Op zoek naar een oude migrantenwijk ben ik eerst bij socioloog Godfried Engbersen te rade gegaan. Hij heeft jarenlang onderzoek gedaan in wijken waar de armste Nederlanders wonen, in Rotterdam, Den Haag en Amsterdam. Een man van de straat die college geeft over zijn eigen ervaringen. ‘De Afrikaanderwijk,’ had Engbersen meteen gezegd toen ik hem vroeg om een suggestie. Daar was hij zelf veel geweest. ‘In de Afrikaanderwijk zie je de twee gezichten van Babylon,’ zei hij. ‘De multiculturele markt op het Afrikaanderplein en een losgeslagen tweede generatie Turken en Marokkanen. De romantiek en de hardheid. Een *unheimische* wijk aan het water van de haven.’

Ik spreek af met deelraadbestuurder Robbert Baruch. Hij is praktiserend jood en lid van de PvdA – alle bestuurders in de deelgemeente Feijenoord komen uit die partij. De PvdA heeft na de verkiezingen van 2006 geen coalitie kunnen vormen en regeert alleen.

Baruch is verantwoordelijk voor de integratie in de wijk. Een spannende figuur: jood in een moslimwijk, Hagenaar in Rotterdam, bevlogen politicoloog tussen de hulpverleners. ‘Een vechter tegen armoede en criminaliteit,’ noemt hij zichzelf.

Ik wandel over het lege marktplein en bedenk hoe ik deze enclave ooit zal kunnen binnendringen. De hoge huizen staan stil en gesloten naast elkaar. Hoe kom ik voorbij de satellietschotels? Ik zoek de twee wijkagenten op: Lianne Verheul en Edwin Rietveld. Zij brengen mij de wijk in. Dagen en nachten loop ik met hen mee op hun surveillances. Ze leren me geduldig de namen van de jongens op straat. Ze vertellen me over de grote families

in de wijk. Ze kennen de geheimen en de karakters van iedereen die hen passeert. Ze zijn vrolijk en hartelijk en streng als het moet. In hun aanwezigheid word ik ook een gesprekspartner van de bewoners. En zo vind ik al degenen die ik wil vinden.

‘En jij dan, wie ben jij?’ vraagt de dikke jongen op het Afrikaanderplein ineens aan mij. Het is Osman Soyçiçek, een van de leiders van de bende van Plein 3. Ik vertel hem dat ik journalist ben. ‘Schrijver,’ concludeert hij. Vanaf die dag noemen de bewoners van de Afrikaanderwijk mij ‘de schrijver’.

Osman wordt mijn hoofdpersoon. Hij kan brutaal uit zijn ronde, bruine ogen kijken, maar hij kan er ook geschrokken uitzien, alsof iemand hem een loer heeft gedraaid. Het haar op zijn hoofd wordt al dunner en hij heeft zijn nagels kort gebeten. Osman werd in 1985 geboren in Arakli, aan de Zwarte Zee. Omdat zijn vader geen werk had en veel dronk, ging Osman op zijn vijfde geregistreerd als jongste zoon van zijn oma mee naar de Afrikaanderwijk. Zijn opa woonde hier toen al vijftien jaar.

Als ik Osman ontmoet, is hij twintig. Diezelfde middag zal ik zijn foto op het politiebureau zien hangen. Ik lees dat hij ervan wordt verdacht bolletjes heroïne en cocaïne te verkopen en kinderen in te schakelen om hem daarbij te helpen. De lange, magere jongen is een jaar ouder en heet Özhan. Ook zijn foto hangt op het bureau. Hij heeft al een paar keer vastgezet voor drugshandel, diefstal en geweldpleging.

Plein 3 is een bakstenen bunker aan het Afrikaanderplein. Aan de voorkant is één raam, dat van de kamer van Nadia Barquioua, coördinator van de jongerenwerkers. Ik begrijp nu dat Özhan haar bedoelde toen hij het over de hoer had. Onder haar raam is de toegangspoort. De jongens steken over naar de club, ik loop met hen mee naar binnen. Er is nog niemand. Achter de ruiten van de peuterspeelzaal, die uitkomt op dezelfde hal,

waggelen kinderen rond. Özhan draait een joint. De jongens eten zittend tegen de muur hun broodjes op, totdat er een jongerenwerker binnenkomt die de deur naar de kelder openmaakt.

‘Het is nog geen twaalf uur, hè,’ zegt de jongerenwerker.

Özhan blaast een wietwolk in zijn gezicht. ‘Wij zijn er toch?’

Osman: ‘Ik kom hier al tien jaar. Een jongerenwerker moet om negen uur aanwezig zijn.’

Van alle kanten komen jongens in zwarte leren jackjes aanlopen. Ze staan in de rij bij de Playstation-knuppel en bij het scherm waarop de voetbalgames worden geprojecteerd. Ze nemen zelf koffie uit de kan van de jongerenwerkers. Het is donker in de kelder. Een dikke walm van sigarettenrook en hasj stijgt op. Özhan, zijn broertje Gökhan, Osman en Ercan gaan met blikjes bier naar boven, naar het vergaderkamertje om te kaarten: Chinees pokeren. Aan de muur hangt een filmposter van *Scarface*: ‘In this country, you gotta make the Money first. Then when you get the Money, you get the power. Then when you get the power, you get the woman.’

Scarface uit 1984 is dé cultfilm in de Afrikaanderwijk en Tony Montana, de Cubaanse immigrant die in Miami een drugsimperium opbouwt, is het voorbeeld voor alle kleine kruimelaars die dromen van de maffia. Al Pacino speelt Tony Montana. Dat Montana uiteindelijk al zijn geld en zijn vrouw verliest en ten onder gaat, maakt geen indruk. ‘Het Romeinse Rijk ging ook ten onder,’ zegt Gökhan. ‘Maar we denken aan hun goede dingen.’

Jongerenwerker Majid, geboren in Marokko, heeft een ironische lach op zijn gezicht. ‘Het is geen wonder dat ze Tony Montana willen zijn,’ zegt hij tijdens het tafelvoetballen. ‘Ze hebben helden nodig. 45 procent van de Rotterdammers is buitenlander. Ik vind dat dan ook 45 procent van de spelers bij Feyenoord Turken, Marokkanen en Antillianen moeten zijn. Nu is de enige

buitenlandse speler die gekke Griek van Ajax.’ Hij bedoelt Angelos Charisteas, die net door de club is aangekocht.

Osman heeft *Scarface* twaalf keer gezien. Hij heeft drie T-shirts met afbeeldingen van de hoofdrolspeler Tony Montana erop. Hij slaat de panden van zijn jack open en laat een flodderig, geel T-shirt zien met het gezicht van Al Pacino. ‘Als ik *Scarface* kijk, voel ik me beter. Als ik dit draag, ook. De maffia,’ zegt hij op gedragen toon, ‘is het verzet.’

Osman komt meestal om twaalf uur binnen op de club. Dan heeft hij overdag tenminste wat te doen, zegt hij. Helemaal tijdens de ramadan als hij hongerig door de straten zwerft. ’s Avonds na het eten komt hij weer terug.

‘Als we vrij zijn,’ zegt Majid, ‘bellen de jongens ons op: “We staan voor de deur. Doe eens open.” Dan blijven ze tot elf uur ’s avonds. Ze dealen. De junkies uit de afbraakpanden hierachter komen hier hun dosis halen. Ik zeg het wel eens tegen die jongens: “Drugs verkopen is niet normaal. Niet leuk.”’

Jongerenwerker Appie: ‘Ze krijgen hier alles wat ze willen. Dat is altijd zo geweest. Als ze wilden zwemmen, gingen we zwemmen. We namen ze mee naar Duinrell, naar Napels, naar de Ardennen. Het is hun huis. Zij zijn de baas. Zolang je doet wat zij willen, zijn ze leuk. Doe je dat niet, dan gooien ze ruiten in. “Gaan we niet op kamp? Oké, tien ruiten.”’

Nadia Barquioua: ‘Toen ik hier na de zomervakantie van 2005 kwam werken, trof ik een dealende, snuivende, bolletjes slikkende bende aan. Elke ochtend stond de hele bende voor de deur. Als je niet uit Afri kwam, zorgde je wel dat je er heel snel bij hoorde.

Een oude opbouwwerker zei tegen mij: “Vroeger pakten we het jongerenwerk heel anders aan. Een jongen die niet luisterde, zetten we gewoon in een hoekje.” Ik antwoordde: “Meneer het

gaat hier om dealers die kinderen gebruiken als drugskoeriers. U weet niet waarover u het heeft.”

De leidsters van de peuterspeelzaal zeiden: ‘Laten we de deur maar opendoen ’s ochtends, anders doen die opgefokte jongens onze kinderen nog wat aan.’ De chef van de wijkagenten zei: ‘Openhouden die tent. Die jongens zijn de verantwoordelijkheid van het jongerenwerk en de jeugdzorg.’ Nadia antwoordde: ‘Maar hier ben ik niet voor aangesteld! Wij organiseren activiteiten voor jongeren uit de wijk die geen strafbare feiten plegen. De jongens voor wie wij niet zijn, zijn voor de politie.’

Nadia Barquioua is een mooie Marokkaanse van vijftien- en zestien jaar. Niet lieflijk, maar woest met lang, krullend haar en felle, blauwe ogen. Ze draagt spijkerbroeken met brede ceintuurs en strakke truitjes. Waar ze loopt, klakken haar hakken zwaar op de vloer. ‘Wieberen jullie!’ roept ze tegen jongens die te vroeg aan de deur staan. Van elk woord slikt ze de laatste lettergreep in.

Nadia is opgegroeid in Enschede. Toen haar ouders in 1968 samen naar Nederland kwamen, besloten ze er de rest van hun leven te blijven. Haar moeder zat hier niet op school, ze werkte niet en toch leerde ze goed Nederlands spreken. Nadia kreeg geen Koranles, ze ging niet naar de moskee, terwijl haar ouders wel gelovig zijn. ‘De intentie was voor hun belangrijk,’ zegt ze nu. ‘Dat we wisten wie de profeet was. Bidden op vaste tijden en een hoofddoekje dragen, zei hun niets.’ ‘Je moet eerst Nederland leren kennen,’ zei haar vader tegen Nadia. ‘Dat moet je op je eigen manier doen. Dan kom je vanzelf wel weer bij je geloof terug.’

Ze ergert zich aan de gemakzucht van de jongerenwerkers. ‘Die zijn via een gesubsidieerde baan in dit werk gerold,’ zegt ze. ‘Ze willen jongeren niet echt veranderen. Het is een beetje tafelvoetbal, denken ze, maar tafelvoetbal is het slotstuk van de opvoeding.’

De Rotterdamse politiecommissaris ging naar Marokko om de jongeren in zijn wijk beter te leren begrijpen. Nadia lachte hem uit. 'Je gaat daar toch niet heen om de Nederlands-Marokkaanse jeugd te leren kennen? Die hebben hier hun eigen cultuur ontwikkeld.'

Nadia vindt de Turkse en Marokkaanse jongeren die ze kent lui geworden en hun ouders zijn opvoedingsmoe. 'In die grote gezinnen wordt aan de jongste kinderen niets meer gedaan. In Marokko is dat anders. Als je niet werkt, krijg je geen geld. En als je geen geld hebt, zul je niet eten. Iedereen in het gezin draagt zijn steentje bij. Hier moet je even wachten op een uitkering, maar je geduld wordt snel beloond. Marokkanen en Rotterdamse Marokkanen, het zijn twee verschillende volkeren.'

In september 2005 sprak Nadia met de politie af dat ze alarm zou slaan elke keer als ze iemand in het jongeren centrum zou betrappen op blowen of dealen. 'Kom ook onverwacht binnen,' zei ze. 'En volg het spoor van wietzakjes tot in de wc.' Ze belde consequent. Dan stuurde de politie een stagiair, een agent met één streep op zijn mouw, die de jongens terechtwees. Pas als de politie een hoofdagent of brigadier inzet, voelen straatjongens zich serieus genomen. Of als de volledige brandweer uitrukt voor een brandende vuilnisbak. Er waren voortdurend escalaties voor de deur.

Nadia voorzag alle jongeren uit de Afrikaanderwijk die bij Plein 3 kwamen van een predicaat: 'crimineel' of 'jongere', dat was een hele administratie. Sindsdien prijken de pasfoto's van zo'n twintig jongens op het politiebureau aan de muur.

De nieuwe wijkagente Lianne Verheul kwam Osman en zijn vrienden in januari 2006 voor het eerst tegen voor de deur van Plein 3. Ze torende boven hen uit.

'Je komt wel in het hol van de leeuw,' zei Osman tegen haar.

Het was doodstil. Hij liet zijn blik over haar lichaam glijden. Het vrolijke, blonde gezicht met de kuiltjes in de wangen, het witte overhemd met het brigadierseembleem op de epauletten. Dat embleem is belangrijk. Met minder dan vier strepen op de schouder – dat staat voor hoofdagent – praat Osman überhaupt niet. De zware broekriem met het holster en de semafoon eraan vast. De hoge, zwarte schoenen. Ze stond niet eens stoer voor hem. Haar linkervoet leunde op z'n zijkant.

‘Wie is die leeuw dan?’ vroeg Lianne geamuseerd.

‘Ik,’ zei Osman met een serieus gezicht.

Lianne beet op haar lippen. Ze moest haar lachen inhouden. Toen begon ze iedereen een hand te geven. ‘Hallo, ik ben Lianne, de nieuwe wijkagent.’

‘Ik heb wel respect voor haar,’ zei Osman na de ontmoeting. ‘Ze liep zomaar naar ons toe. Dat doen de meeste agenten niet.’

‘Osman en Özhan waren de baas,’ zegt Lianne een paar maanden later. ‘Als Osman sprak, was iedereen stil. Al was Özhan verbaal agressiever. Ook als alles op school had meegezet, waren ze nog niet geslaagd. Dat heeft te maken met hun achtergrond, hun milieu. Ze hebben te grote verwachtingen en een soort boerenslimheid. Er is maar één streven: de grote, glanzende auto, zoals geslaagde jongens die hebben.’ De jongens van de Plein 3-bende hebben, zo lees ik in een profiel opgesteld door de deelgemeente, allemaal een intelligentieniveau van onder de honderd.

Lianne omschrijft de jongens als erg vijandig. Ze vernielen ruiten, lantaarnpalen, telefooncellen, hekken. Ze springen met z'n allen op een politieauto die in de wijk staat. Ze bedreigen en intimideren buurtbewoners, meisjes die voorbijlopen en jongerenwerkers. Loopt er een Surinamer of Antilliaan langs, dan maken ze apengeluiden. ‘Oe, oe, oe’ en ‘Negers! Apen!’ roepen ze. Afri is van de Turken en de Marokkanen.

Voor de deur van Plein 3 hangt een bordje: SAMENSCHOLING VERBODEN. Daar heeft Nadia voor gezorgd. Als de jongens van de bende daar staan, jaagt de afdeling noodhulp van de politie ze regelmatig weg. ‘Maar ik ben niet geboren om kwaad te doen,’ zegt Osman. ‘We willen gewoon bijkletsen.’

‘Ik opereer nooit op macht,’ zegt Lianne buiten hun gehoorsafstand in politietaal. ‘Daar bereik ik niets mee. Ik doe nooit of ik beter ben dan zij. Alles draait voor hen om respect. Ze zijn heel snel beledigd.’

Een jongerenwerker stapte op nadat Özhan hem had bedreigd. Kort daarop vertrok er nog een. Hij had zich op zijn eerste werkdag onhandig aan de bendejongens voorgesteld. ‘Jullie kunnen mijn vriend zijn of mijn vijand. Begrepen?’ De jongens waren even stil geweest en toen had Özhan geknikt. Een halfuur later stond de auto van de jongerenwerker in brand.

Ertugrul Gültekin, een zesenvertigjarige Turkse jongerenwerker, is buigzamer. Hij heeft aanzien in de Turkse gemeenschap in de wijk, vooral bij de oude Turken. Hij volgt de bendejongens op straat. Hij ziet ze dealen op het Afrikaanderplein en spreekt ze aan. ‘Je vader zou doodongelukkig zijn als hij je hier zou zien staan,’ zegt hij tegen Özgür, die achttien jaar is. ‘Hij zou een hartaanval krijgen.’ Ertugrul heeft ook met de vader van Özgür gesproken. Maar hij heeft hem niet gezegd wat hij heeft gezien. Hij hoopt dat hij door de ouders niet in te lichten het vertrouwen van de jongens wint.

Het valt Ertugrul op dat de jongens allemaal een vader of moeder missen. De vader van Ömer leeft niet meer, zijn moeder heeft hartklachten. Ömer scheurt voorbij op zijn bromfiets zonder kenteken. Gestolen, zegt Lianne. Hij heeft een wit Lacoste-trainingspak aan en een gouden tand in zijn mond. Zijn bijnaam is ‘Hyena’. Ertugrul nodigt Ömer uit voor een gesprek. ‘Waarom zou ik bij jou komen,’ antwoordt hij. ‘Toen het niet goed met mij

ging, heb ik je niet gezien. Nu hoef ik je hulp niet meer.'

'Ze zijn in Nederland opgegroeid,' zegt Ertugrul. 'De school omarmt de allochtone kinderen niet. Daarom hebben ze hun eigen weg gekozen.' Ertugrul probeert nu contact te leggen met Ömers oom.

De vader van Özhan en Gökhan kon als hij gedronken had, het café kort en klein slaan. Nu is hij gepensioneerd en woont hij met zijn nieuwe vrouw in Turkije. Hun moeder is depressief in de wijk achtergebleven. Ze spreekt slecht Nederlands.

Met Gökhan leek het goed te gaan. Hij deed mbo sociaal-cultureel werk, hij liep stage bij het jongerenwerk in de belendende wijk Bloemhof. Maar in mei 2006 raakt hij betrokken bij een vechtpartij op school, het Albeda College. Vijf jongens uit de Afrikaanderwijk proberen met een potlood het oog van een medeleerling uit te steken. Gökhan wordt van school verwijderd. Het Albeda College laat Nadia Barquioua weten geen leerlingen uit de Afrikaanderwijk meer toe te laten.

Een dag later gaat Nadia in haar mantelpak naar de school toe. 'Dit is nou discriminatie,' zegt ze tegen de directeur. Hij draait het besluit terug, maar Gökhan mag niet meer terugkomen. Toch een kleine overwinning, zegt Nadia. En hoe gaat het met Gökhan? Hij is gestopt met zijn studie. 'Ik heb nergens meer vertrouwen in,' zegt hij als ik het hem vraag.

Op 19 mei 2006 laat in de middag komt Özhan binnen op het kantoor van Nadia. Hij heeft wel eens stage gelopen bij Plein 3, zegt hij. Hij grijnst, alsof hij wil zeggen: jou wind ik om mijn vinger. 'Wil je mij even een getuigschrift geven dat ik jongerenwerker ben,' vraagt hij nonchalant. Dat heeft hij nodig om een uitkering bij de sociale dienst te kunnen krijgen en om een goede indruk te maken op de rechter voor wie hij binnenkort moet verschijnen. Als je problemen hebt met de politie is het voor de

rechter overtuigend als je stage loopt of werkt bij een jongeren-centrum, heeft Osman mij verteld. ‘De rechter denkt dan: hé, hij zit ergens. Hij doet iets goeds.’

‘Nee,’ antwoordt Nadia. Ze staat op. ‘Dat doe ik niet, want je bént geen jongerenwerker.’ Haar benen trillen. Dit is het moment waarop ze heeft gewacht. Dit is het moment waarop zij de macht zal hernemen. Het vorige regime had Özhan zijn zin gegeven uit angst de bende tegen zich in het harnas te jagen. Ik ben de baas, denkt ze.

‘Neem me dan in dienst,’ zegt hij. Zijn gezicht is hard.

Özhan heeft twee gezichten. Een vriendelijk, licht spottend gezicht en het gezicht van de duivel. Als zijn duivelse gezicht verschijnt, kan hij zichzelf niet meer relativieren. Dat heb ik al eens gezien toen Ertugrul hem zachtzinnig verzocht Plein 3 te verlaten en Özhan in woede ontstak.

Nadia schraapt haar keel. ‘Ik wil je niet aannemen, ik zou je niet aannemen en ik kán je niet eens aannemen.’ Özhan's gezicht verkrampt. ‘Ik kan in mijn functie geen mensen aannemen,’ zegt ze nog eens. Zijn ogen schieten vuur. Hij heft zijn rechterhand op om Nadia te slaan. Ze pakt de hoorn van de telefoon die naast haar staat en belt haar baas, de gebiedsmanager. Eén zin is voldoende voor hem. Hij is al onderweg. Özhan laat zijn hand zakken, maar weigert te vertrekken.

Als de gebiedsmanager met een paar Turkse jongerenwerkers arriveert, staan er dertig Turkse jongens en een paar Marokkanen beneden in de hal. Özhan heeft ze opgetrommeld. ‘Dit is een gijzeling,’ schreeuwt Özhan. De jongens gooien de ruiten van het gebouw in. Ze stormen de kelder in, trekken de tafels omver en slaan het televisietoestel, de beamer, de computer en de muziekinstallatie kapot. ‘We willen 6000 euro voor onszelf,’ roept Osman. ‘We willen op reis naar Spanje en Italië,’ roept een ander.

Nadia loopt naar de Marokkaanse jongens toe. ‘Jongens,’ zegt

ze. ‘Dit is niet jullie pakkie an. Ga alsjeblieft naar huis.’ Ze bluft, ze hoopt dat haar Marokkaanse achtergrond overtuigend genoeg is. De Marokkaanse jongens vertrekken.

‘Waag het niet je te bemoeien met mijn jongens,’ schreeuwt Özhan, terwijl hij de Marokkanen nakijkt. ‘We willen van tien uur ’s ochtends tot twaalf uur ’s avonds hier zijn,’ eist hij meteen daarna. ‘Vinden jullie niet?’ vraagt hij aan de verzamelde benedeleden. ‘Ja, ja, ja,’ roepen de Turken in koor.

‘Waarom krijgen de Marokkaanse jongens hier altijd voorrang?’ vraagt Osman hardop aan Nadia. ‘Waarom krijgen zij alle stageplekken? Zeker omdat alle jongerenwerkers Marokkaans zijn? Het zijn allemaal plakkers, die Marokkanen. Als jongerenwerker moet je toch neutraal zijn?’ Nadia schudt fel haar hoofd. ‘Je liegt,’ zegt ze. ‘Iedereen krijgt hier een gelijke kans, alleen de criminelen niet.’

Ertugrul Gültekin doet een stap naar voren. Hij kijkt op de gijzelnemers neer en begint ze toe te spreken, langzaam en in het Turks. ‘Wat jullie hebben gedaan, is niet goed voor de positie van de Turkse jongeren en van de hele Turkse gemeenschap in de Afrikaanderwijk. Dit is onaangepast gedrag. Als jullie ons willen verraden, kom je ook aan mij. Vergis je niet: ik kan me goed verplaatsen in jullie hoofden. Ik heb zelf een zoon van jullie leeftijd. En ik weet één ding: een Turkse jongen leeft uit respect voor anderen.’

Het is muisstil in de hal. ‘Jij verraadt ons!’ zegt Özhan. ‘Ben je het niet met ons eens dan,’ vraagt hij dreigend. ‘Dit is niet de gelegenheid om te praten,’ antwoordt Ertugrul. ‘We maken een afspraak,’ zegt hij. ‘Jij, jij en jij.’ Hij wijst drie jongens aan die hij kent: Özgür, Ömer, Gökhan. ‘Ik verwacht jullie over drie dagen bij mij op kantoor om te praten. En nu wegwezen jullie. Verlaat het gebouw.’ De jongens kijken naar Özhan. Die draait zich om en vertrekt. Ze volgen hem naar buiten.

De jongerenwerkers die op de trap hebben staan toekijken, klappen geluidloos in hun handen als Ertugrul zich naar hen omdraait. ‘Ik vertrouw op mijn overredingskracht,’ zegt hij. Het is zeven uur in de avond. Nadia gaat op de trap zitten en barst in tranen uit. ‘Ik ben doodsbang,’ zegt ze. Ertugrul slikt zijn tranen in. ‘Zij werkt zo hard,’ zegt hij. ‘Ze is juist een kans voor die jongens.’

De volgende ochtend belt Nadia de politie. De chef van het wijkbureau regelt via de gemeente onmiddellijk een persoonlijke bewaker voor Nadia en een beveiligingsbeambte die bij de poort van Plein 3 staat. Die dag staan er tien Turkse jongens onder het raam van Nadia’s kantoor. Ze staan er tien dagen lang, elke dag. Er worden twee tourniquets in de hal geïnstalleerd. Voortaan mogen alleen de jongeren met een pasje naar binnen. Jongeren tot achttien jaar.

De deelgemeente Feijenoord laat een extra editie drukken van de huis-aan-huisbrief *Feijenoord Feiten*. De wijkregisseur en de woningbouwcorporatie bieden Nadia hun hulp aan, alleen de opbouwwerkers van het maatschappelijk werk laten zich niet zien. Nadia ergert zich aan hun opstelling. Ze identificeren zich te veel met de bewoners en kiezen om die reden geen partij. Politiek correct en opportunistisch. ‘Na de gijzeling zeiden ze tegen mij: “Wat verschrikkelijk hè, wat er gebeurd is?” Maar tegen anderen zeiden ze: “Het is hun eigen schuld. Ze hebben het zelf uitgelokt.” Het opbouwwerk heeft nooit hulp geboden.’

Geen van de drie Turkse jongens die Ertugrul heeft aangewezend, komt op de afgesproken tijd opdagen. Het voorval wordt niet uitgepraat. ‘Ik voel me zwak,’ zegt Ertugrul. Na tien dagen staat alleen Özhan nog onder aan het raam van Nadia. ‘Kankerhoer,’ schreeuwt hij. ‘Hoerenskind. Ik zoek je op als je aangifte doet.’ Hij belt haar een paar keer per dag op haar mobiele telefoon.

Vier weken na de gijzeling doet Nadia aangifte van bedreiging. ‘Hoe vaker hij onder mijn raam verscheen, hoe zekerder ik van mijn zaak was,’ zegt ze tegen de politie. Weer een tijd later legt ze bij de politie een getuigenverklaring af over de gebeurtenissen. ‘Voor mij is hij niet meer en niet minder dan een snootap,’ zegt ze in die verklaring.

Özhan krijgt die verklaring bij zijn advocaat te lezen en staat onmiddellijk weer onder Nadia’s raam te schelden. Hij is beleedigd. ‘Waarom noem je mij snootap,’ roept hij. En als ze later die middag met haar bewaker naar buiten gaat, loopt hij haar achterna. ‘Ik moet met je praten,’ zegt hij poeslief. ‘Ik wou alleen maar helpen. Waarom vertel je niet de waarheid? Waarom ben je weer naar de politie gegaan? Waarom noem je mij snootap?’ Ze draait zich plotseling om. ‘Jij noemt mij hoer.’

Op een middag slaat Özhan zonder aanleiding Murat Atmani in elkaar. Atmani is jongerenwerker bij Plein 3. Met een blauw oog gaat hij naar het politiebureau aan de Maashaven om aangifte te doen. Weer aangifte! De vrienden van Özhan zijn zo kwaad dat twee Turkse jongens en een Marokkaan de bunker van Plein 3 binnen proberen te dringen om verhaal te halen. Ze stuiten op de twee beveiligers.

In hun maandelijks overleg besluiten de districtschef politie, het Openbaar Ministerie, de stadsmarinier en de voorzitter van de deelgemeente de vijf leiders van de Plein 3-bende aan te pakken. De harde kern. De pas geïnstalleerde deelraadbestuurder Robbert Baruch bemoeit zich ermee. Samen met de imam van de Koçatepemoskee gaan deelraadbestuurders op huisbezoek bij Özhan, Gökhan, Osman, Ömer en Ercan. De imam gaat mee omdat hij aanzien heeft bij de ouders van de jongens.

Het zijn verdrietige bezoeken, zeggen ze na afloop. De moeders zijn radeloos, de zoons onverschillig. Ze treffen twee van de

jongens thuis aan. De ene zit tot over zijn oren in de drugshandel. ‘Zijn telefoon ging,’ rapporteert een bestuurder. ‘Hij voerde een cryptisch gesprek en zei toen hij had opgehangen: “Dat was mijn baas.” Jaja, dacht ik, je drugsbaas.’ Tijdens het bezoek aan de broers ontsteekt Gökhan in woede. Hij scheldt de imam uit voor verrader en springt door het raam naar buiten.

Intussen heeft Lianne Verheul zich een opdracht gesteld: de vijf leiders van hun voetstuk laten vallen. Het zou niet helpen ze te arresteren en vast te zetten. Dat zou hun aanzien in de wijk alleen maar verhogen. Ze moeten belachelijk worden gemaakt. Ze worden ge-vip’t, besluiten de wijkagenten. Een term die ze zelf hebben bedacht: *Very Irritating Policing*. De politie zal de vijf afzonderlijk drie weken lang hinderlijk volgen bij alles wat ze doen.

Het juli-nummer van *Feijenoord Feiten* stelt de wijkbewoners op de hoogte van het vip’pen: ‘Het is jammer dat een klein groepje overlastgevende jongeren het verpest voor de rest, daarom pakken we hun criminele gedrag hard aan. Van deze groep wordt geen enkele misdraging meer geaccepteerd. Samen krijgen we Afrikaanderwijk weer veilig!’ Het is een publieke vernedering.

Om de dag volgt Lianne ’s middags en ’s avonds Osman of Özhan. Duwt Osman zijn scooter over de Brede Hilledijk, dan loopt Lianne achter hem aan. Neemt hij de metro naar het centrum van Rotterdam, dan doet zij dat ook. Het ziet er belachelijk uit. En ineens heeft hij niets meer met zijn vrienden te bespreken op straat. In de Bothastraat staan overal mensen voor het raam als Ercan langsloopt met een fietsende agent op zijn hielen. Ercan draait zich om en roept ‘Donder op!’ naar de agent. ‘Het was heel erg,’ zegt Osman later. Hij trekt zijn mondhoeken omhoog.

‘Het effect was dat de zoons van alleenstaande moeders door

hun ooms, tantes en buurmannen op hun gedrag werden aangesproken,' zegt Lianne later. 'Iedereen ging zich met hen bemoeien, want de familie-eer werd aangetast. Het vip'pen werd een angstbeeld.'

Ercan gaat in augustus als autoglaszetter bij zijn zwager werken, maar Özhan zit een maand later alweer in de problemen. Hij heeft in Ridderkerk geprobeerd een pinautomaat tot ontploffing te brengen. Daarbij heeft een van de handlangers zijn handen verloren. Op 2 augustus wordt Özhan aangehouden. Hij ontkent zijn betrokkenheid. Hij gaat drie maanden in voorarrest en wordt daarna vrijgelaten in afwachting van de rechtszaak.

Met Osman loopt het beter af. Zijn drie ooms en zijn neef gaan in beraad. 'Osman moet een doel in het leven krijgen,' zegt zijn oom Mustafa. 'Hoop.' Ze leggen geld bij elkaar om snackbar Jan & Jan aan de Paul Krugerstraat voor hem te kopen. Zijn neef Ahmet wordt eigenaar, Osman zal voortaan patat bakken en Turkse pizza's. 'Dit is je laatste kans,' zegt Ahmet. 'Verziek je het, dan heb je niets meer.'

Als ik op een middag langs zijn nieuwe snackbar fiets, wenkt Osman mij. Ik had hem gevraagd of hij mij zijn levensverhaal zou willen vertellen en of ik zijn familie zou kunnen ontmoeten. 'Oké,' zegt hij en hij overhandigt mij een plastic zak met een dikke stapel A4'tjes: zijn politiedossier. 'Je mag alles weten, want ik ga het maken in de wereld.'